

N:o 157.

Af herr **M. Dahn**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af ett statsdepartement för handel, sjöfart och industri samt sammanslagning af försvarsdepartementen.

Vid inrättandet af jordbruksdepartementet framhölls i synnerhet den betydelse jordbruket såsom landets modernäring intager och som syntes berättiga det till att vid Konungens rådsbord erhålla en särskild målsman för tillvaratagandet af de viktiga intressen, som därmed vore förbundna.

Nu har emellertid under senare tiden en annan näring hos oss, nämligen industrien, tagit ett utomordentligt uppsving. Genom handelsagenters anställande har man sökt bereda den marknad i utlandet; och Sveriges exportförening har på hvarjehanda sätt stått den till tjänst. Regelbundna sjöfartsförbindelser med transmarina länder hålla på att komma till stånd till båtnad för såväl vår utrikes handel och sjöfart som vår industri. Men dessa näringar hafva ännu ej någon särskild målsman vid Konungens rådsbord att tillvarataga deras för vårt land och vår handelsbalans allt betydelsefullare intressen. Kommerskollegii chef är ju icke någon handelsminister.

Att inrätta ett departement för *handel, sjöfart och industri* synes mig därför i och för sig välbehöfligt, men kan därjämte motiveras därmed att, om det kommer till sådan uppgörelse med Norge i konsulatfrågan, att länderna få särkonsuler, så böra äfven de svenska konsulerna enligt min åsigt tillsättas genom annat departement än utrikesdepartementet.

Ett departement för *handel, sjöfart och industri* blefve då särdeles lämpligt att hafva om hand konsulatväsendet, som sorterade under detta departement, inför hvars chef våra konsulter hade att svara och redogöra liksom de norska konsulerna inför norskt departement, så att utrikesdepartementet endast hade att skaffa de respektive konsulerna exekvatur och naturligtvis, ifall någon konsul, vare sig svensk eller norsk, gaf anledning till någon diplomatisk konflikt, ställa om hans återkallande genom vederbörande departement. I en så grannliga sak vände sig väl den utländska regeringen till vår utrikesstyrelse för att få vederbörande återkallad hellre än att själf nödgas återtaga honom beviljad exekvatur.

Statsrådets antal skulle dock ej behöfva ökas genom inrättande af ett nytt departement. Det finnes två vägar att nå detta mål: antingen genom att minska de konsultativa statsrådets antal från nuvarande tre till två eller också genom sammanslagning af landt- och sjöförsvarsdepartementen till ett försvarsdepartement.

I konstitutionsutskottets utlåtande vid 1899 års riksdag, n:o 6 sid. 11, heter det bland annat »då, på sätt ock blifvit af chefen för civildepartementet framhållet, ett förslag till de administrativa besvärsmålen öfverflyttande från statsrådet till en särskild regeringsrätt för närvarande lär sakna stöd i den allmänna meningen, synes nu icke böra ifrågasättas någon inskränkning i de konsultativa statsrådets antal», hvilket uttalande väl får tolkas så, att om en regeringsrätt då funnits eller haft utsigter att med det första blifva införd, borde en sådan inskränkning utan olägenhet kunna ske.

Ett förslag till regeringsrätt hvilat ju nu till vidare grundlagsenlig behandling, och utgången lär väl ej vara oviss. Det bör ju således finnas goda utsigter att genom indragning af en konsultativ statsrådsplats kunna inrätta ifrågasatta departement, utan att statsrådets antal behöfva ökas.

Men bästa sättet att få ett nytt departement till stånd, med bibehållande af de nuvarande statsrådets antal, vore utan tvifvel de båda försvarsdepartementens förening till ett departement. Dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet yttrar till statsrådsprotokollet af den 9 januari 1871 angående ombildningen af sjöärendena bland annat följande: »Jag anser mig härvid böra tillägga, att den riktning Sveriges sjöförsvaret under senare tiden erhållit och hvilken i betraktande af landets tillgångar antagligen kommer att framdeles följas, hänvisar därpå, att Sveriges försvar till sjöss hufvudsakligen kommer att utföras i omedelbart samband med dess landtförsvaret. Full enhet i ledningen af de

olika slagen stridskrafter är under sådana förhållanden nödvändig, och behovet af en förening af landt- och sjöförsvarsdepartementen under ledning af en gemensam chef synes mig af denna anledning sannolikt förr eller senare komma att erkännas.» Och vid 1874 års riksdag yttrar en ledamot af Andra Kammaren, grefve Björnstjerna, angående sammanslagningen af försvarsdepartementen på följande sätt: »Jag är icke bland dem, som anse det vara omöjligt eller skadligt att sammanslå landt- och sjöförsvarsdepartementen. Tvärtom, är jag öfvertygad att sådant i en framtid mycket väl låter sig göra, sedan Sverige icke längre kan uppträda som stormakt allra minst på hafvet; våra tillgångar på såväl penningar som folk förbjuda detta. Sedan vi således äro inskränkta till ett blott försvarssystem, är det gifvet, att flottan endast bör betraktas som en del af och stöd för försvaret till lands. En mycket viktig del, jag medgifver det, men dock endast en del däraf. Det förefaller mig då, som om sammanslagningen af de två departementen icke kan blifva annat än nyttig för det stora hela.»

Den af Kungl. Maj:t tillsatta s. k. sammanslagningskommittén säger: På den rätta fördelningen mellan försvarets särskilda grenar af de för ändamålet tillgängliga medel beror i själfva verket försvarskraften i det hela högst väsentligt, och med en mindre summa, rätt fördelad, torde ofta nog vinnas en ansenligare ökning i landets samlade försvarskraft än med en större summa, mera slumpvis fördelad. Sålunda bör, om målsmanskapet för rikets hela försvarsväsen lägges i en enda mans hand, kunna vinnas den betydande fördelen af en mera systematisk och enhetlig administration med däraf följande förenklingar och besparingar, ej minst vid anskaffning af materiel och förråd af hvarjehanda slag. Särskildt borde detta önskningsmål främjas genom den förening af armé- och marinförvaltningarne, hvilken kommittén ansett böra blifva en följd af de båda departementens förening.

På grund af det anförda föreslås härmed,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande af förslag till inrättande af ett statsdepartement för *handel, sjöfart och industri* samt förslag till sammanslagning af de båda försvarsdepartementen till ett departement.

Stockholm den 28 januari 1905.

M. Dahn.